

skabet angaaende de under Statsdrift værende Virksomheder, for i saa Fald vil Rigsdagen jo have en meget daarlig Vejledning i Statsregnskabet. Men for dette specielle Omraade er det vist fuldstændig rigtigt, hvad den højtærede Minister siger; det var i alt Fald i hele den første Aarrække en højst mærkværdig Maade, hvorpaa Regnskabet blev ført for disse Gaarde. Nu i Dag oplyser Landbrugsministeren, at i Virkeligheden har Underskuddet ikke været saa stort efter den højtærede Ministers Mening, for en Mængde af de Penge, der blev tjent ind i de første Aar, i de gode Aar, dem saa man vel ikke noget til, men de blev anbragt i Gaardenes Drift. For saa vidt vilde jo alt være godt, hvis man nu kunde gaa hen og finde dem igen, men det kan man ikke. Den højtærede Landbrugsminister var ganske klar over, at alle de Hundredtusinder, der er anvendt af Gaardenes Indtægt og af Statens Bevillinger til Forbedring af Gaardene, de er ikke til at finde igen. (*Landbrugsministeren* [Madsen-Mygdal]: Jo, nogle af dem!). Nogle af dem, siger den højtærede Minister. Ja, det er vist meget tvivlsomt. Hvis Gaardene skulde sælges i Dag, tror jeg ikke, de fandtes. Den højtærede Minister mener, Tiderne kan blive bedre, men der er ingen af os, der kan se, hverken om de bliver bedre eller hvornaar. Faktum er, at Staten gennem de Aar, for hvilke jeg nævnte Regnskaberne, er blevet af med den Sum, som jeg opgav, og det vil med andre Ord sige, at Gaardene staar i en meget høj Pris, ogsaa naar vi lægger den højtærede Landbrugsministers Beregninger til Grund. Ifølge „Danske Gaarde“ er der 1 287 Tønder Land ved disse to Gaarde, 132 Tønder Hartkorn og en Ejendomsskyld af 1 064 000 Kr. Blot 5 pCt. af denne Ejendomsskyld bliver 52 500 Kr., og det er ogsaa saadant noget lignende, der opføres til Renter paa Regnskabet nu i det sidste Par Aar, medens der ingen Rentebeløb har været opført gennem alle de andre Aar. Disse 52 500 Kr. var vel nok, hvad man kunde faa i Forpagtning af Gaardene i Øjeblikket — det er ca. 40 Kr. pr. Tønde Land; og denne Indtægt kunde Staten have og saa slippe fri for Udgiften.

Saa er der et Spørgsmaal, som ogsaa den højtærede Minister rejste: Hvorfor har Staten i 1917 besluttet sig til at overtage Driften af disse Gaarde? Ja, siger Ministeren, det var ikke for at indføre et Mønsterlandbrug, men det var for at have Gaardene til Forsøg, de Forsøg, som man ikke mere mente at kunne gøre Regning paa vilde blive foretaget af private; den

højtærede Minister udtalte dog, at der fandt jo endnu saadanne Forsøg Sted hos private Folk. Naar Staten nu vilde finde det nødvendigt at overtage en vis Del af Forsøgsvirksomheden, rejser der sig det Spørgsmaal, om det saa ikke kunde være sket billigere end paa to saa store Gaarde. Den højtærede Minister omtalte, at der havde været gjort Forsøg med Høns — det kan jo ikke være nødvendigt at have to Herregaarde for at gøre Forsøg med Høns —, med Svin — det kunde sikkert ogsaa gøres paa et meget mindre Areal — og med Kvæg; jeg tror ikke, det var nødvendigt at have to store Herregaarde for at faa udført de Forsøg med Kvæg, som den højtærede Minister omtalte. Jo større de Ejendomme er, der drives af Staten, desto dyrere maa Forsøgene blive, og derfor omfatter de Forsøgsgaarde, Staten har, i Regelen mindre Arealer. Jeg kan ikke se andet end, at det var et stort Misgreb, at Staten i sin Tid overtog Driften af disse to Gaarde. Den højtærede Minister siger, at det var ogsaa Tanken at prøve Landbrugsredskaber paa dem. Det har sandelig aldrig voldt Vanskeligheder at finde Arealer til at prøve Landbrugsmaskiner paa; det har Maskinfabrikanter og Udstillingskomiteer altid let kunnet skaffe de nødvendige Arealer til.

Endelig er der Hensynet til Statens Forsøgsmejeri, som blev bygget paa en af Gaardene. Men det var jo ikke nødvendigt af Hensyn til dette Mejeri, at Staten selv drev Gaardene, man kunde meget godt bortforpagte Gaardene med Forpligtelse for Forpagteren til at holde et saa og saa stort Antal Køer og levere Mælken fra disse Køer til Mejeriet; saa var der sikret Forsøgsmejeriet et stort Kvantum Mælk fra to store Besætninger, og saa havde Staten ikke Tab paa Driften.

Naar der er anvendt et saa uhyre Beløb paa at forbedre disse Gaarde, maas det ogsaa forbavse i høj Grad. Bygningerne paa den ene af dem, „Trollesminde“, var slet ikke saa daarlige. Og ingen Privatmand vilde, naar han disponerede nogenlunde forstandigt, have foretaget saa kostbare Nybygninger eller Anlæg netop under Højkonjunkturen; den Slags lader man være med, indtil Anskaffelserne og Bygningerne kan faas for en nogenlunde rimelig Pris. Der er desværre ogsaa private Ejere, som har disponeret paa samme Maade, og har de ikke Raad til at tage en tilsvarende Del af Kapitalen, ja, saa bliver det galt.

Den højtærede Minister sagde, at det vilde se underligt ud, om Staten nu efter at